

Forfatter: Andersen, H. C.

Titel: H.C. Andersens Eventyr bd. VII kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal

Citation: Andersen, H. C.: "H.C. Andersens Eventyr bd. VII kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal", i Andersen, H. C.: *H.C. Andersens Eventyr bd. VII kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal*, C. A. Reitzel, 1990, s. 120. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-hcaeventyr07val-shoot-idm139890597740992.pdf> (tilgået 24. april 2024)

Anvendt udgave: H.C. Andersens Eventyr bd. VII kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal

Nye Eventyr *Andet Bind. Anden Samling. 1848* NE 5-48

Det gamle Huus

Det gamle Huus blev trykt første gang i en engelsk oversættelse ved Charles B.Lohmeyer i A Christmas Greeting to my English Friends. På dansk forelå eventyret i NE 5-48, der udkom 4.3.1848.

A Christmas Greeting to my English Friends udkom i december 1847 hos A's engelske forlægger Richard Bentley, anonymt oversat af Charles Beckwith Lohmeyer, som levede i København. Honoraret var 30 pund, hvoraf A selv betalte oversættelsen. Indholdet var - efter et dedikationsforord som tak for Ch. Dickens' gæstfrihed samme år - The Old House, The Drop of Water, The Happy Family, The Story of a Mother, The False Collar, The Shadow, The Old Street Lamp. Førsteretten til at trykke de fem førstnævnte eventyr medførte, at pirattrykkere ikke kunne komme først med egne oversættelser fra en dansk udgave. De to sidstnævnte eventyr tilføjede Bentley for at øge den lille bogs sidetal med et ark til VI + 100 s. i kartonnage med typografisk ramme. Se Elias Bredsdorff: H.C.Andersen og England. 1954.153ff. og fl. st.; sa: H.C.Andersen og Charles Dickens. 1951.16ff.

8.11.1847 noterer A i Alm: »skrevet Eventyr 4 i tre Dage«, og i et brev 14.11.1847 til sin engelske forlægger Richard Bentley hedder det, »at der i den sidste Tid ere komne mig nogle nye Eventyr paa Halsen, de stikke Hovedet frem og nøde mig til ogsaa at fortælle deres Historie, jeg har saaledes fem [hertil en fodnote: »Historien om en Moder. Den lykkelige Snegle-Familie. Vanddraaben. Det gamle Huus. [*Flipperne*]] som min danske og tyske Boghandler gjerne ville have, men det maa være for Julen, det falder mig imidlertid ind, om De ikke har Lyst til dem, om De troer at en lille Bog [...] kunde tage sig ud som en Julebog fra mig i Engeland, »Julehilsen til mine engelske Venner, fem nye Eventyr«« (Elias Bredsdorff: H.C.Andersen og England. 1954.153). A krævede imidlertid hurtigt svar af hensyn til sin tyske forlægger, der ellers ville få bogen, og 23.11.1847 accepterede Bentley forslaget, hvad A tydeligvis også havde forventet, idet han 21.11. havde meddelt sin tyske oversætter Heinrich Zeise, at han havde skrevet de 121 fem eventyr, men »jeg vil ikke have dem ud for det første« (A-iana 2 rk. V 283).

Inspirationen til *Det gamle Huus* fik A ved et besøg i Oldenburg i slutningen af 1845 hos digteren Julius Mosen, som det fremgår af MeE: »Et Træk af hans lille Søn rørte mig, han havde med stor Andagt hørt mig læse et Eventyr og da jeg den sidste Dag sagde Farvel og Moderen sagde han skulle give mig Haanden, »der gaaer maaskee mange Tider før vi seer ham igjen!«, brast Drengen i Graad og om Aftenen da Mosen kom i Theatret, sagde han: »min lille Erik eier to Tinsoldater, han har givet mig den ene til Dem at tage med paa Reisen!« Tinsoldaten har troligt fulgt med mig, det er en Maurer, maaskee fortæller han engang sin Reise« (163; sml. MLE I 337. I Bemærkninger er gaven motiveret med at A »ikke skulde være saa skrækkelig ene« (9), en tilføjelse begrundet i afsmitning fra eventyret).

143.2ff. Sml. med A.s besøg i Odense i Brudstykker af en Udflugt i Sommeren 1829, hvor han under sin rundtur i byen savnede »et gammelt Huus paa Vestergade, hvor der paa alle Bjelkerne, og langs med første Stokværk, var udskaaret Hoveder, der i meest forskjellige Stillinger rakte Tunge af Folk der gik paa Gaden« (A-iana VIII 21). Jvf. iøvrigt A-iana 2 rk. III 65ff, hvor Sv.Larsen har stedfæstet huset, der dog ved A.s besøg ikke var nedrevet men fremstod i totalt ændret skikkelse efter en gennemgribende ombygning i 1827, til Vestergade 231. - **14**til *Spektakel*] til spot og spe, til latter. - **19** *flaut*] smagløst, banalt.

144.5-6*Lindorme*] iflg. folketroen kæmpestor menneskeædende slange eller drage. - **7***en gammel Mand*] generalkrigskommissær, kammerherre Michael Fabritius Tengnagel (1739-1815), der var blevet enkemand 1797 (jvf. n.t. II 93.11-12); se også A-iana 2 rk. III 69ff. - **7***Skjægs-Bukser*] bukser af en slags langhåret uldfløjl; om påklædningen iøvrigt sml. beskrivelsen af Knepus i KES (133) og BHH 155,162. - **11-12***imellem*] indimellem. - **35-37***Hele Gangen ... raslede*] sml. Christians besøg på Valdemars Slot på Tåsinge i KES baseret på A.s egne oplevelser fra sommeren 1830: »De mange Portraiter fra gamle Dage, Billeder af hvad Graven havde gjort til Støv, skuede ned paa ham. Ved hvert Stykke knyttede sig Historier eller Sagn, der give slige gamle Billeder en Belysning fuld af Virkning, som den Marmorstatuen faaer, naar vi beskue den ved Fakkelskjær« (34).

145.7-9*Luften ... Søndag*] sml. *Gaaseurten* (I 117.23-25) og *Lykkens Kalosker* (I 231.35f). - **12-13***Forgyldning ... bestaaer*] sandsynligvis gl. talemåde (jvf. Vogel-Jørg 278). - **26***et Skilderi med en deilig*

Dame] sml. A.s besøg på Valdemars Slot 1830: »blandt andre [portrætter] var der en Dame af den juulske Familie, der gjorde et underligt dybt Indtryk 122 paa mig, det var det første qvindlige Ansigt der har gaaet mig til Hjertet, og jeg blev ordenlig lidt veemodig ved at tænke mig disse deilige Former opløste til Støv« (BEC I 59, jvf. KES 34).

146.10*de forunderligste Karreeter*] sml. KES: »En Art Caleschevogn, som man for nogle og tyve Aar tilbage brugte dem, en klodset Maskine af Træ, blaamaalet og indvendig beklædt med graat Multum, rullede skrumlende hen over den ujævne Stenbro« (22).

147.19*Maria*] Maria Hartmann (1845-51), datter af komponisten J.P.E.Hartmann og Emma H.; jvf Bemærkninger 9, MLE II 125f. - **38***Kridthuus*] blikbøsse med to rum til opbevaring af kridt til regnskabsføring og småpenge. - *Balsombøsse*] æske med vellugtende parfume o.l.

148.21-22*i sin Begravelse*] i sit gravsted.

Vanddraaben

Vanddraaben blev trykt første gang i en engelsk oversættelse ved Charles B. Lohmeyer i *A Christmas Greeting to my English Friends*, der udkom december 1847 (se ovf. s. 120). På dansk forelå det i NE 5-48, der udkom 4.3.1848.

Eventyret tilhører den gruppe, som blev skrevet på tre dage iflg. Alm 8.11.1847 (se u. *Det gamle Huus* s. 120).

Iflg. Bemærkninger digtede A det for venen H.C.Ørsted (9). Imidlertid kan A.s erindring være en reminiscens af MLE II 117, hvor han nævner *Vanddraaben* i forbindelse med omtalen af Ørsted, der i 1850 spøgende havde sagt til A: »Man har beskyldt Dem saa tidt for Mangel paa Studium [...] maaskee bliver De Den af Digterne, der vil udrette meest for Videnskaben«. Herpå tilføjer A: »Man vil ikke misforstaae mig, som om jeg tænkte at virke for Videnskaben i Videnskabens Betydning, nei som Digter at hente Stof fra de der lidet søgte Gruber, fra en saadan derinde er f.Ex. Eventyret »*Vanddraaben*«, hvilket ogsaa *Ørsted* i sin Bog »*Aanden i Naturen*« nævner, idet han fremhæver videnskabelige Opdagelser, der alt have fundet Indgang i Digterverdenen«. Hertil skal bemærkes, at Ørsted kun indirekte nævner eventyret, jvf. *Aanden i Naturen* 2 I.1851.102.

Allerede i *Risens Datter* i *Digte* 1830 (udk. 2.1.1830) behandles motivet, idet Risen anbefaler sin datter at læse den populære ty. naturforsker J. F. Blumenbachs (1752-1840) bøger med det resultat, at »Hun snakker nok saa dristig om *infusorium* / Man skulde troe, hun dagligt kom paa Collegium« (SS XII 276).
123

På dette tidspunkt har A.s kendskab til infusorier antagelig kun været af teoretisk art, idet den egentlige spire til eventyret kan dateres til juli 1830, hvor han tilbragte nogle dage hos botanikeren og agronomen Niels Hofman Bang (1776-1855) på Hofmansgave. 15.7.1830 skriver A til Ludvig Læssøe: »den sidste Dag, jeg var paa Hoffmansgave havde jeg en sand Nydelse, nemlig: jeg saae Infusions-Dyr: tænk Dem: en lille Vanddraabe kun, paa Glas, og det var en heel Verden med Skabninger, hvor de største præsenterede sig som Græshopper, de mindste som Knappenaalshoveder; nogle lignede virkelige Græshopper, andre havde de meest monstreuse Skikkelser, og alle tumlede de sig imellem hverandre, og de større slugte de mindre« (BfA I 45f).

I de følgende år vendte han flere gange tilbage til motivet. I digtet *Det Første og det Sidste* (*Phantasier og Skizzer* 1831.117-19) hedder det om Jordens skabelse:

Alt var en giftig Dunst, der var ei Liv at haabe,
Men Kraften bød, og Taagen blev en Draabe,
En Draabe kun, men dog en Verden stor,
En Verdens Kugle, hvor
Sig Liv udviklet.

Også i O.T. (52) og *Lykkens Kalosker* I 232.3-7 berøres motivet.

Skønt A var fuldt fortrolig med og interesseret i infusionsdyrene og kan have læst om den ty. naturforsker C.G.Ehrenbergs (1795-1876) undersøgelser i en artikel af D.F. Eschricht (1798-1863) i J.F.Schouws (red.) *Dansk Ugeskrift* IV 1834.21-23 (heri omtales ogsaa vitalfarvning af dyr første gang på

dansk), har han muligvis modtaget yderligere impulser udefra. Under et ophold på Glorup skriver A til vennen Edvard Collin 27.5.1847, at han har læst første del af E.Bulwer Lyttons (1803-73) roman *Night and Morning* (1841) på engelsk. Om han læste den færdig på originalsproget vides ikke, men af *Dagbøger* 12.7. og 16.7.1842 (II 277f), jvf BHW I 311, fremgår, at A nu læste hele romanen på dansk. Ved nedskrivningen af *Vanddraaben* kan han da have erindret indledningen til Fjerde bogs 1.kap.: »Dersom Du, Læser, nogensinde gennem et Solarmikroskop har seet alle de Uhyrer, der røre sig i en Draabe Vand, har Du maaskee forundret Dig over, at saa frygtelige Ting hidtil have været Dig ubekjendte, Du har følt Væmmelse ved det klare Element, der hidtil forekom Dig saa reent, ja Du har maaskee endog halvveis indbildt Dig, at Du aldrig mere vilde drikke Vand; men den næste Dag glemte Du det hæsle Liv, som i utallige Skikkelser rørte sig for Dine Øine i hiin frugtbare lille Kugle, og gyste ikke, fristet af Din Tørst, tilbage fra det bedrageriske Krystal, endskjønt Myriader af hine skrækelige Usynlige lemlæstede, fortærede, opslugte hinanden i den Vædske, Du saa roligt drak; det samme er 124 Tilfældet med hiint øverste Stam-Element kaldet Livet. Naar Du, indsvøbt i Din blødagtige Magelighed og strækkende Dig paa Din patenterede Samvittigheds Sopha, maaske for første Gang gennem Videnskabens Glas betragter een eneste gruelig Draabe af de Vand, der optaarne sig og med deres Saft opfyldte alle Jordens Porer, som væde hvert eneste Atom, der svæver for Dine Øine eller fornemmes af Dig gennem Følelsen, bliver Du forfærdet og utilfreds og siger ved Dig selv: »Kan sligt virkelig være muligt? Det havde jeg aldrig drømt om før! Jeg tænkte, at det, der var usynligt for mig, heller ikke kunne være til; jeg skal erindre mig dette frygtelige Experiment«. Næste Dag er Experimentet glemt. Chemikeren kan maaskee destillere Draaben; men kan Videnskaben rense Verden?« (E.L.Bulwers samlede Skrifter XXXIII 1841.243-44). jvf. endvidere referencen til von Tütz' mikroskopiske glas i E.T.A.Hoffmanns *Meister Floh i Fodreise* (77).

152.26 godt] let.

Den lille Pige med Svovlstikkerne

Den lille Pige med Svovlstikkerne blev trykt første gang i Dansk Folkekalender for 1846, udg. af Fred. Frølund (udkom december 1845).

Som vist det eneste af A.s eventyr er *Den lille Pige med Svovlstikkerne* skrevet til en allerede foreliggende tegning. I oktober 1845 var A tiltrådt en årelang rejse sydpå og opholdt sig 2.11.-22.11. hos hertugparret af Augustenborg på Gråsten Slot, hvor han 18.11. noterer i Alm: »Spadseret; skrevet Historien om den lille Pige med Svovlstikkerne. Faaet Brev fra Flinch«. Af Bemærkninger (9) fremgår, at xylograf A.C.F. Flinchs brev var en opfordring til at skrive et eventyr til et af tre vedlagte trykte billeder. A valgte J.Th. Lundbyes tegning af en pige, der rækker et bundt svovlstikker frem i hånden; en tegning, der tidligere havde været brugt som illustration til en lille opsats »Gjør vel, naar du giver« i Flinchs Almanak eller Huuskalender for 1843 (se Erik Dal: *Den lille Pige med Svovlstikkerne. Træk af et eventyrs forhistorie og skæbne*. 1956.18). Allerede næste dag, 19.11., hedder det i Alm: »Reenskrevet Eventyret om den lille Pige med Svovlstikkerne og sendt det samt Brev til Fru Drevesen« (jvf. *Dagbøger* III 9).

Bortset fra det bundne i motivet pga. Lundbyes tegning rummer eventyret iflg. Brix 167 minder om moderen, Anne Marie Andersdatter, der efter at have fortalt A om, hvordan hun som barn var blevet jaget ud for at tigge, men havde siddet under en bro over Odense Å og 125 grædt, tilføjede: »Jeg har aldrig kunnet bede Nogen om Noget. Da jeg sad der under Broen var jeg saa sulten; jeg dyppede da min Finger i Vandet og tog nogle Draaber paa Tungen, fordi jeg troede, det skulde hjælpe. Endelig faldt jeg i Søvn og sov til om Aftenen. Saa gik jeg hjem, og, da min Moder hørte, jeg Ingenting bragte med, skændte hun meget paa mig, og sagde, jeg var en doven Tøs« (N.Bøgh: *Fra H.C.Andersens Barndoms- og Ungdomsliv*. 1905.7) (jvf. også *Metalsvinet* s. 225).

Herudover må nævnes A.s egne oplevelser i Odense under rejsen til Gråsten. 10.11.1845 noterer han i *Dagbøger*: »Det er Mortens-Aften i Aften, hele Byen lugter af Gaasesteg« (III 5), en lugt der vækkede hans erindringer om barndommen og fik ham til at sammenligne sin skæbne med Aladdins i et brev til Edvard Collin dat. Odense 10.11.1845 (BEC II 32). Også beskrivelsen af kulden beroede på friske indtryk, jvf. *Dagbøger* 14.11.: »Kjørte fra Augustenborg i kold Luft; Hertuginde gav mig ud af Vognen sin Kaabe [...] Klokkeren 6 kom vi hjem, jeg meget forfrosset« (III 7), og Alm 17.11.: »Følt mig mindre vel paa Fodturen med Hertuginde, Regn og koldt«. Endelig skal nævnes mormoderen, ved hvis skikkelse A har haft sin egen farmoder for øje, idet han i m 155.24 har overstreget Far med M.

Motivet med det døende barns drømmesyner er foregrebet i *Det døende Barn* (Kjøbenhavnsposten 25.9.1827; SS XII 6) og *Fodreise*, hvor også himlen sammenlignes med »det store, evige Juletræ« (93f).

153.16*Svovlstikker*] almindeligvis blev svovlstikker fremstillet og forhandlet af fattige personer og tjente ofte som alibi for regulært tiggeri, der var forbudt. Svovlstikken eller friktionstændstikken var iøvrigt en ret ny opfindelse, der først blev almindelig i 1830'erne.

155.22-23*i hvilken Glands ... Nytaars Glæde*] reminiscens af Matthæus 25.21.

Den lykkelige Familie

Den lykkelige Familie blev trykt første gang i en engelsk oversættelse ved Charles B. Lohmeyer i *A Christmas Greeting to my English Friends*, der udkom december 1847 (se ovf. s. 120). På dansk forelå eventyret første gang i NE 5-48, der udkom 4.3.1848.

I Bemærkninger fortæller A, at han har fået materiale til eventyret fra herregården Glorup med dens store skræpper og vinbjergsnegle, samt at eventyret blev digtet under hans første ophold i London 1847 (9; jvf. BfA II 573). En mere præcis datering kan næppe gives, men i 126 *Dagbøger* 12.7.1847, London, hedder det: »tænkt paa et Eventyr, ved at huske paa Fornemheden hjemme, det kan kaldes: stort skal det være« (III 225f), hvilket H.Topsøe-Jensen tolker som kimen til eventyret i registret til *Dagbøger* (XII 29). I A-iana 2 rk. III 172 ser han den imidlertid i *Dagbøger* 21.7.1847, hvor bankieren J. Hambro »fortalte om Oste-Midden der sagde til den anden der spurgte da den saae ud af Vinduet og saae en Mark: det er Verden! og det er en Ko, det Dyr som æder der, derfor er Marken, og Pigen Malker Koen og gjør Ost af Mælken for at vi kunne have noget at leve af. Alt er til for vor Skyld« (III 232). Skønt ellers velbevandret i Holbergs forfatterskab har A tilsyneladende ikke vidst, at Hambros anekdote er et brudstykke af *Moralske Fabler*, 81. Fabel om Miderne (*Samlede Skrifter* XVIII.1942.82f).

Om eventyrets videre skæbne se ovf. u. *Det gamle Huus*.

156.8*De store, hvide Snegle*] vinbjergsneglen, *Helix pomatia*. - **11-12***Skræpperne*] tordenskræppen, *Petasites*. Troen på at skræppen var sået for vinbjergsneglens skyld var almindelig antaget, fordi skræppen, opr. en lægeplante, og vinbjergsneglen, der æder alle plantedele, men som ofte findes på samme sted som skræppen, iflg. traditionen indførtes af middelalderens munke. En anden tradition vil vide, at de spanske soldater i 1808 bragte vinbjergsneglen til Danmark og som føde herfor også skræppen (*Folk og Fauna* I.157; J.Lind: *Om Lægeplanter i danske Klosterhaver og Klosterbøger*. 1918.97).

157.33*aparte*] særligt. - **38-39***har han ... paa ham*] medens vinbjergsneglen holder til på jorden, sidder den alm. havesnegl ofte på urter og buske.

158.6*Sorte Snegle*] skovsneglen, *Arion ater*. - **17***de hvide Myg*] dansemyg, *Chirominomidae*. - **27***Rare*] sjældne.

Historien om en Moder

Historien om en Moder blev trykt første gang i en engelsk oversættelse ved Charles B. Lohmeyer i *A Christmas Greeting to my English Friends*, der udkom december 1847 (se ovf. s. 120). På dansk forelå det første gang i NE 5-48, der udkom 4.3.1848.

Eventyret må tilhøre den gruppe på fire eventyr, som A iflg. Alm 7.11.1847 skrev på tre dage, idet det var blandt de fem, som han tilbød sin engelske forlægger Richard Bentley 14.11.1847 (se u. *Det gamle Huus*), jvf. også brev til Heinrich Zeise 21.11.1847, hvor det blot nævnes 127 med titlen *Moderen* (A-iana 2 rk. V 283). (H. Topsøe-Jensens datering af eventyret til slutningen af januar 1848 i BHW III 178 under henvisning til, at den ty. forfatter Edmund Lobedanz (1820-82) sikkert havde hørt A læse det lige efter fuldførelsen ved et besøg hos A 1.2.1848, må bero på en fejlforklaring af Lobedanz eller en forglemmelse, idet oplæsningen snarere har fundet sted i efteråret 1847, hvor Lobedanz ligeledes opholdt sig i Kbh.; jvf. også T-J.s korrekte datering i anden forbindelse (*Buket* 294), men samtidig med BHW).

I Bemærkninger fortælles, at A fik ideen til *Historien om en Moder* midt på gaden (9). Trods dette mener

Brix 63 (modsat Brix og Jensen II 399) at se spiren i MeE, som A havde afsluttet juli 1846, i beretningen om farmoderen, der i forbindelse med A.s mæslinger, da faderen drog i krig i 1813, sagde, »at det var godt om jeg maatte døe nu, men at Guds Villie var altid den Bedste« (20). Stampe 188 vil derimod se spiren i A.s mindedigt over Ingeborg Mimi (Vulle) Collin (1837-43) i Ny Portefeuille 12.3.1843 (SS XII 352). Situationen i og baggrunden for digtet adskiller sig dog fra eventyret, idet såvel moderen, Henriette Collin som barnet lå syge; moderen kom sig, barnet døde. At denne begivenhed skulle være kimen, gør Stampe - sig selv ubevidst - lidet sandsynligt, idet hun samtidig fortæller, at A læste eventyret op for Henriette Collin uden at tænke på, at hun havde mistet en lille pige. Mere nærliggende er inspiration fra billedkunsten, hvor emnet var på mode (jvf. Det døende Barn (SS XII 6), Fodreise 93f, *Engelen* (II 15)). I et brev til Henriette Wulff 1.5.1839 fremhæves fra en udstilling på Charlottenborg bl.a. den ty. genremaler Th.Wellers (1802-80) »En Moder, som er indslumret ved sit syge Barns Leie«, som A symptomatisk kalder »Et døende Barn« (BHW I 257). Jvf. også Dagbøger 1.7.1846 om et besøg i Nîmes hos bageren og digteren Jean Reboul (1795-1864): »paa Væggen hang to Billeder af hans Digt: det døende Barn, Englen alvorlig, Moder[en] som sovet ind af at vaage i Smerte, et andet var Oliemaleri, der svævede Engelen bort med Barnet medens Moderen laae over Vuggen« (III 142).

Omend eventyret ikke har direkte litterære forbilleder, rummer det elementer og motiver fra såvel folkeeventyret som kunstdigtningen, jvf ndf.

Historien om en Moder var i den første nedskrift udformet som en drøm, moderen har ved barnets vugge. Denne slutning må være ændret umiddelbart efter, men har flg. ordlyd: »Og hun bøiede sit Hoved ned i sit Skjød. Da rørte hendes Mund ved Barnets Mund, det laae der i en sød, sund Søvn; og Solen skinnede paa Kinderne, saa at de saae røde ud, og da Moderen saae rundt om, sad hun i sin lille Stue; Lærken i Buret sang, som om den følte at Foraaret vilde komme; og Døden var ikke i Stuen. Moderen foldede sine Hænder, tænkte paa 128 Dødens Huus, paa Barnets Fremtid og sagde igjen: »Guds Villie skee!«« (H.C.Andersen-Manuskripter v. Paul V.Rubow.1935.10).

160.6 *sorrigfuld*] sorgfuld.

161.11ff. moderens tre prøvelser alm. træk i folkeeventyret, jvf. Gerda i *Sneedronningen* (II 49ff).

163.6 *Pioner*] pæoner, bonderoser. - **10** *Petersillie*] persille. - **16** *dækket*] omhyggelig plejet, »kælet for«. - **23-25** *jeg venter ham før jeg veed det*] jeg venter ham hvert øjeblik. - **23-26** *lad ham ... giver Lov*] sml. J.G.Herders legende Der himmlische Garten (Sämmtliche Werke herausg. von B.Suphan. XXVIII.1884.194f), hvor den rose, moderen ville plukke, var hendes egen livsblomst, men kun skytsenglen tør gøre det, når den rette time kommer. - **25** *svare ... til dem*] stå til ansvar for dem. - *tør*] må. - **40-164.1** *Urtegaardsmand*] gartner; **m** har »Gartner«, men A retter vel under indflydelse af bibelsk sprogbrug til det mere arkaiserende og højtidelige udtryk (sml. O.T. 74).

164.2 *det ubekjendte Land*] tilføjelse i **m**, se n.t. lin. 40. - **3** *tør*] har lov til. - **5** *med eet greb hun ... Blomster tæt ved*] med hver hånd om én blomst. A glemmer, at den blå krokus egentlig er barnets blomst, og erstatter den med den ene af de to blomster af ukendt art. Dødens livslys og forsøget på at bytte dem om er iøvrigt alm. motiv i folkeeventyret, jvf. fx Grimms Dødens Gudsøn og det da. folkeeventyr Frisk mod (Byskov I 269f). - **18f.** Sml. Voltaires Zadig - en omformning af en østerlandsk legende om englen og eremitten - hvor eremitten drukner et barn, fordi det engang enten vil blive morder eller selv blive myrdet, med den motivering, at intet er tilfældigt. »Alt er Prøve, eller Straf, eller Belønning, eller Forsyn« (oversat i Fr.Sneedorffs samtlige Skrifter IX.1777.111). - **37-38** *din Villie, som er den Bedste*] bibelsk, jvf. tredie bøn i Fadervor; en central tanke i A.s livssyn, jvf. også I 237.40 med note samt Vintergrønt 150f. - **40** *det ubekjendte Land*] **m** har »den blomstrende Have«.

Flipperne

Flipperne blev trykt første gang i en engelsk oversættelse ved Charles B.Lohmeyer i A Christmas Greeting to my English Friends, der udkom december 1847 (se ovf. s. 120). På dansk forelå eventyret først i NE 5-48, der udkom 4.3.1848.

Om *Flippernes* tilblivelse i efteråret 1847 kendes intet udover det ovf. u. *Det gamle Huus* nævnte brev til A. s engelske forlægger Richard 129 Bentley, hvor eventyret kun indirekte nævnes (se s. 120) samt et brev til Heinrich Zeise, A.s tyske oversætter, 21.11.1847, hvor han kalder det hæftets »originaleste og moersomste« eventyr (A-iana 2 rk. V 283).

Allerede i Gennaros mislykkede elskovseventyr i Imp havde A behandlet Don Juan-skikkelsen i egen indbildning (222-31), men det egentlige kim til eventyret findes i Dagbøger 2.7.1842 under et ophold på Gisselfeld: »Grev Moltke med hans Tale om V [: forstinspektør J.C.C.Wegener (1812-64)], der før kun havde en Støvleknegt og en Redekam og nu faaet Hus og Hjem, et Par Køer og Heste, det maatte jo være et heelt Himmerige« (II 271).

165.2 *Cavaleer*] herre, der lever flot, er velklædt etc. - **2-3** *Støvleknægt*] redskab til at tage støvler af med. - **14** *Livbaand*] bånd, bælte der bindes omkring livet.

166.31f. Sml. *Hørren* (II 209f) og *Laserne* (V 113f).